

4,224.
15
1783.1.
15

DE IURISDICTIONE DELEGATA
EIVSQVE ET MANDATAE
DIFFERENTIIS
DISSERTATIO

o(=====)o
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPE 306
ET DOMINO

DNO FRIDERICO II

HASSIAE LANDGRAVIO RELIQUA

ILLVSTRIS IURISCONSULTORVM ORD. AVCTORITATE

VT ADITVM SIBI

AD SVMMOS IN VTROQVE IVRE HONORES

APERIRET

AD DIEM XXVII. FEBR. C1813CCLXXXIII

PROPOSVIT DISPVTANDAM

VOLCHARDVS MEYER

BREMA-SAXO

=====

MARBVRGI CATTORVM

EX OFFICINA TYPOGRAPHICA BAYRHOFERIA,

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

LIBERAE ATQVE INCLVTAE
S. R. I. REIPVBLICAE BREMENSIS
SENATVI SPLENDIDISSIMO

VIRIS
PERILLVSTRIBVS MAGNIFICIS
EXCELLENTISSIMIS CONSVLTISSIMIS
PRVDENTISSIMIS GRAVISSIMISQVE

PRAESIDI
CONSVLIBVS
SYNDICIS
SENATORIBVS

PATRIBVS PATRIAE
RELIGIONIS LIBERTATIS ET IVSTITIAE
DEFENSORIBVS VIGILANTISSIMIS
MV SARVM TVTORIBVS OPTIMIS
PATRONIS AC FAVTORIBVS
OMNI REVERENTIAE CVLTV
SVSPICIENDIS
PERPETVAM FELICITATEM
INCOLVMITATEM QVE
PIE PRECATVS
HANC DISSERTATIONEM
DEVOTA MENTE
D. D. C.

VOLCHARDVS MEYER

CONSPECTVS

INTROITVS.

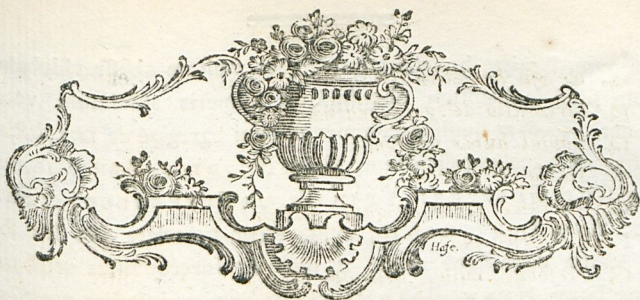
CAPVT I. *Quo in naturam vtriusque iurisdictionis tam mandatae, quam delegatae inquiritur.*

- §. 1. *Iurisdictionis notio et origo,*
- §. 2. *eius in sublimem et subalternam diuisio.*
- §. 3. *Modi, quibus alicui confertur,*
- §. 4. *Administratoria iurisdicctio dispescitur in propriam atque mandatam.*
- §. 5. *Haec differt a potestate iudicis vicarii.*
- §. 6. *Quo titulo iurisdicctio mandata detur?*
- §. 7. *Quibus personis competat ius mandandi?*
- §. 8. *De obiecto iurisdictionis mandatae,*
- §. 10. *vel vniuersali, vel particulari.*
- §. 11. *De modis eam finiendi.*

-
- §. 12. De usu hodierno huius iurisdictionis.
 §. 13. Iurisdictione delegata quaenam sit?
 §. 14. Fontes huius doctrinae.
 §. 15. De iure delegandi.
 §. 16. De fundamento delegatae iurisdictionis.
 §. 17. De forma eius.
 §. 18. Personae, quibus delegari potest.
 §. 19. De iure subdelegandi.
 §. 20. De potestate plurium delegatorum.
 §. 21. Transitus ad alterum caput.

CAPVT II. Sistens differentias inter iurisdictionem mandatam
 atque delegatam.

- §. 22. Aliorum circa hanc rem referuntur sententiae.
 §. 23. Prima differentia, a diuerso fundamento desumpta;
 §. 24. 2da, in qua ad diuersitatem inter mandantem et delegan-
 tem respicitur;
 §. 25. 3^{ia}, de obiecto eius desumpta;
 §. 26. 4ta, de effectu et finibus utriusque iurisdictionis;
 §. 27. 5ta, differunt etiam intuitu formae, et
 §. 28. 6ta, relationis, in qua sunt iudex delegatus et manda-
 tarius;
 §. 29. 7ma, quo ad modos utramque finiendi iurisdictionem.
 §. 30. Conclusio.
-

INTROITVS.

Inter innumera iurisprudentiae capita, quae hucusque perpetuis obnoxia fuerunt disputationibus, doctrina de *iurisdictione delegata eiusque et mandatae differentiis*, haud ultimo loco censerī debet. Delegata enim non tantum vſu recepta est, sed et moribus longe frequentior; haec vero in venerando iuris romani sacratio recondita, non quidem plane apud nos exoleuit, sed tamen multum suae perdidit celebritatis.

Cum itaque mos vbiuis receptus, et iussus eorum, apud quos rerum arbitrium est, postulent, vt antequam equidem ad honores, quos habet iurisprudentia, summos admittar, specimen aliud quod inaugurale proponam, thema illud ex amplissimo iuris campo praeprimis mihi arrisit pertractandum. Excitauit enim
ani-

animum dignitas huius argumenti, et multum abesse videbatur, quin illud exhaustum omnibusque numeris absolutum vocari posset. Exstant quidem commentationes egregiae *de iurisdictione Virorum excellentissimorum, GER. NOODTII, ARN. VINNII, GE. CHR. GEBAVERI, FRID. ES. DE PVFFENDORF* et *FRID. GE. AVG. LOBETHANII*; multa etiam praeclara pro sua solida legum cognitione ea de re disseruit Iureconsultus celeberrimus *IUST. HENN. BOEHMERVS in iure ecclesiastico protestantium, L. I, Tit. 29, de officio et potestate iudicis delegati*: nec equidem tantae superbiae fastigio tumidus sum, ut a me non dicam meliora, sed aequae bonae proferri posse unquam crediderim; haec vero animi fuit intentio, ut istam doctrinam positae eius legitimis principiis in ordinem redigerem, ac brevi commentario complecterer, ut quid in ista controuersia statuendum sit oculis cuiusque subiiceretur.

Si libellus, antequam obliuioni tradatur, a peritioribus inspiciatur, eos humanissime rogatos volo, ne expectent noua rei argumenta, nulloque ore hactenus proposita; sed ut elaborationem meam tanquam studiorum primitias diiudicare, et minus seuerè de illa sentire velint. Maturior aetas fortasse maturiores dabit fructus.

 DISSERTATIO INAUGVRALIS

 DE IVRISDICTIONE DELEGATA, EIVSQVE
 ET MANDATAE DIFFERENTIIS.

CAPVT I.

*Quo in naturam vtriusque iurisdictionis tam mandatae,
quam delegatae inquiritur.*

§. I.

Ius controuersias subditorum cognoscendi, easque secundum normam legum decidendi, quod in sensu proprio *iurisdictionem* appellamus a), tam essenziale est omni ciuitati, vt nec a corrupta et deprauata eius forma abesse queat. Finis enim primarius, cum homines e statu naturali egredientes, potestati alterius se subiicerent, et societatem constituerent, nullus fuit, nisi vt vniti sub eius tutela, securitate ac defensione gauderent, quibus singuli facile carere potu-

a) Alios huius vocabuli significatus inuenies apud VOET. in Commentar. ad ff. tit. de iurisdic. §. I. et PUFFENDORF. de iurisdictione germ. P. I, c. I, §. 6. Sic interdum denotat, superioritatem territorialem, ius leges ferendi, omnem iudicis potestatem et nudam notionem, seu facultatem cognoscendi sine iure iubendi. Vid. L. 2, §. 23, D. de O. I. L. I, §, pr. D. de re iud. L. 99. D. de V. S.

potuissent. Quenam vero securitas erit, nisi scias, esse aliquem, qui ius, quod controuersum factum est, secundum leges rite latas, componat? Pertinet ergo *iurisdictio omnis* ad eum, qui ciuitati vel solus, vel cum aliis collegialiter praest, et constituit particulam iuris maiestatici, seu eius, quod principi, qua tali competit, nec ab eo remotum cogitari potest *b*); vnde fluit, quod, posita ciuitate, leges naturales non minus, quam ciuiles subditis omnibus facultatem denegent, sibi metipsis ius dicendi *c*), *L. 176. D. de R. I. L. 7. C. vnde vi*; nisi aliquando princeps partem libertatis naturalis restituendo, ex rationibus specialibus id permiserit *d*).

§. 2.

Haec iuris dicendi facultas, si princeps imperii, qui fons eius, et origo est, eam actu exercet, relationemque actionum cum legibus ipse determinat, vocatur *sublimis*, seu iurisdictio in sensu eminentissimo. Quamuis hoc non ita semper, praesertim cum *vnus* ciuitati praest, fieri possit; tamen exempla huius rei saluberrimae non deficiunt, atque historia tam veteris, quam nouioris temporis nos docet, dari principes, quibus ea iustitiae fuerit cura, ut causas subditorum cominus constitutas deciderent. Sic de *LYNOVICO PRO* legimus: eum tres dies singulis hebdomadibus

b) SCHEIDEMANTEL *Staats-Recht der Vernunft*, P. III, §. 6, pag. II seq.

c) I. H. BOEHMER. *de poena ius sibi dicentis sine iudice*, in P. II, Nro. I, exercitationum ad Pandect.

d) Casus, quibus id fiat, habet VOETIVS in *Comment. ad Pandect. Tit. de iudiciis*, §. 2.

bus destinasse, quibus subditi omnes eum liberrime adire et negotia forensia coram exponere possent, et quis rerum quotidianarum tam ignarus est, ut nesciat exempla, quibus **POTENTISSIMVS BORVSSORVM REX** nostris temporibus idem felici admodum successu egregie confirmauerit. Licet vero singuli subditi hac felicitate gaudere nequeant; tamen parum conuenire videtur naturae huius rei, quando generatim, imo sub poena prohibetur, ne quis principem adire, et causam suam exponere possit.

Deinde autem plenaria potestas, quae principi circa iurisdictionem competit, admittere videtur, ut partem ille aliis concedat, atque sub summa eius inspectione exercendam permittat. Haec vocatur *iurisdicctio subalterna*; et patet, neminem illam habiturum, nisi principis concessionem vel tacitam, vel expressam docuerit. De iurisdictione sublimi plura proferre non attinet; consideremus ergo rationem, qua subalterna priuatis ex imperiali voluntate concedatur.

§. 3.

Haec vel sic data intelligitur, ut ius in eam ipsam alicui competat, qui iurisdictionem subordinate quidem, sed tamen proprio iure exerceat, vel ut nil praeter nudam eius administrationem habeat, et exercitium iuris alieni. Illa, quae *patrimonialis* appellatur, iure romano incognita fuit, et diuiditur in realem atque personalem, prouti praediis cohaerens in omnes eius possessores transit, vel singulis personis, aut collegiis sine fundi alicuius respectu data est e).

B 2

Vtra-

e) De origine huius iurisdictionis vulgo disputare solent; vid. HEINECCIUS *de origine et indole iurisdictionis patrimonialis*

Vtraque species in eo conuenire videtur, vt postquam semel legitime adquisita est, princeps in eam nullum ius habeat, nisi quod ex iure supremæ inspectionis, aut instantiarum ordine deduci potest. Si prædiis cohaeret, in commercio est, heredes et omnes sequitur possessores, imo contra regulam *L. 10. D. de iurisdictione* exercetur in propriis causis aduersus subditos, qui a domino in iudicio suo conueniuntur.

Haec omnia genio aduersantur iuris Romani. Nam qui secundum leges ius dicebant, semper alienum exercebant ius, quod propter fidem personae electam nunquam in heredes transire potuit, imo, quod plerumque ad spatium annale, vel aliud temporis breue momentum restringebatur. Vnde egregie falleretur, qui hanc nobilissimam iurisdictionis particulam ex legibus Quiritum diiudicare, et rei domesticæ extraneas intermiscere vellet decisiones. Adificanda potius ex Germanorum consuetudinibus, et respiciendum ad mensuram, qua largior, vel restrictior iudici patrimoniali est concessa.

§. 4.

Transeamus nunc ad alteram speciem, quæ in iure Romano vnica est, nempe *iurisdictionem administratoriam*; Haec, tanquam officium exercitiotenus concessa, morte finiebatur, nec quidquam iuris in eam ipsam iudici competebar.

Huius

nialis DE PVFFENDORF de iurisdictione german. P. II, Sect. 3, c. I. Mihi præferenda videtur eorum sententia, qui inter occasionem eius atque fundamentum distinguentes, defendunt, hoc vnice collocandum esse in principio concessionis, cuius etiam tam expressæ, quam tacitæ partim leguntur exempla.

Huius diuisio frequentissima est, statuique Romanorum ap-
prime conformis, qua in *propriam* abit atque *mandatam*.
Illa regulam constituit, et adest, quoties is, cuius fides et
industria semel electae, munere delato ipse fungitur, omnia-
que expedit, sub concessa iurisdictione comprehensa. Haec
moribus maiorum obtinuit, quibus introductum, vt certis
obseruatis regulis, is, qui iurisdictionem ipse acceperat, eam
in alterum conferre, et illi exercendam relinquere posset.

Propius vero re considerata, dici potest, *mores maio-
rum* non nisi confecisse occasionem huius iurisdictionis, et
fundamentum eius petendum esse ex confirmatione eorum,
apud quos rerum arbitrium erat; haec tanto facilius imper-
tiri potuit, quanto rectius est, per eiusmodi mandatum iuri
publico non praediudicari, nec iurisdictiones praeter neces-
sitate multiplicari, cum mandatarius nil proprii habeat,
sed repraesentans alienam personam, omnia nomine man-
dantis expediat. Notabiles sunt hac de re *L. 1. §. 1. D. de
officio eius, cui mandat. iurisd. et L. 5. D. de iurisdicth.*
quae tanquam fontes huius instituti allegari solent.

Non vero concedendum est, hanc speciem in tantum a
regulis ordinariis aberrare, vt fundamentum eius sit pri-
uata auctoritas; sed manet etiam hic *publica concessio*, quae
mediate intercedit, etenim iudex mandatarius non nisi per
viam substitutionis munere publico fungitur; iudex quoque
ordinarius mandando iurisdictionem non definit esse iudex,
sed respectu principis concedentis omnibus suis tenetur obli-
gationibus f). Aliquando fieri potest, vtramque iurisdictionem

B 3

nem

f) Vnde sequitur, iurisdictionem *mandatam* longe differre a
translata, quod docet H. DONELLVS in *commentariis iuris
cui-*

nem et propriam et mandatam in vna concurrere persona, tunc distinguendum est inter ea, quae quis hoc, vel illo respectu facere intendat. Exempla huius rei occurrunt in *L. 13. D. de officio proconsul. et legat. L. 3. D. de officio eius, cui mand. iurisdic. et L. 1; §. 1; D. de tutorib. et curato-rib. dat.*

§. 5.

Lectores iuris Romani admonendi sunt, ne cum *mandatariis iudicibus* confundant eos, qui tanquam vicarii exercerent alienam iurisdictionem. Horum rarior fit mentio, et constituebantur a summa potestate in locum deficientis iudicis ordinarii, ideoque *immediate* suam acceperunt potestatem; illi vero per magistratum, cuius vicem gererent, et *mediate* officio publico iuris dicendi fungebantur g).

Deinde *iudex mandatarius* differt etiam a *iudice pedaneo*, qui quidem in modo procedendi Romano vtramque facit paginam. Ille vel vniuersam *iurisdictionem*, vel speciem eius acceperit; hic autem nil habet, nisi *notionem*, nec potest exercere, quae imperii sunt. Deinde *mandatarius praetorius* ipse iudicem pedaneum dare potest, quia eodem

ciuilis, Libr. 17, c. 8, haec pro illicita habenda; quia supponit abdicationem, quae a munere publico priuatim fieri nequit; illa autem regulis iuris non aduersatur, nam vti mandatis negotiis ea non desinunt nostra esse, ita et mandans non desinit esse iudex, et iurisdictionem suam ceteris paribus reuocare potest.

g) Vid. *tot. tit. C. de officio vicarii*, et G. NooP de *iurisdic. c. 1. in fin.* Alii id non tam adcurate obseruarunt, vnde confusio iuris oriri debeat.

eodem iure pollet, quo Praetor, qui iurisdictionem suam ei commisit *h*).

§. 6.

Circa modum et titulum, quo iurisdictione mandata alicui relinquuntur, ius Romanum expresse nil constituit, sed nomen ipsum, (vocatur enim iurisdictione mandata,) et natura totius actus indicare videtur, eam praecipue mediante contractu mandati fuisse concessam; nec difficile erit ex regulis in mandato obuiis, omnia quae in concessione, administratione, et reuocatione occurrunt explicare. Interim haud negandum credo, eam aliquando etiam inuito esse mandata, idque factum fuisse per iussum ad eam directum, qui sub mandantis potestate erat *i*). Imo haud absurdum est statuere, etiam alios contractus, locationi conductioni similes, innominatos etc. loco tituli esse admittendos *k*).

§. 7.

Vt iusto ordine procedam, necesse est disquirere, quibus magistratibus secundum ius Romanum licuerit iurisdictionem

h) Alias differentias inuenire licet apud LAVTERBACH. in coll. th. pract. §. 21. in fine, lib. II, tit. I, STRVV. in Syntagm. iur. ciu. excert. 4, n. 44, DE COCCHEI in iur. ciu. controu. tit. de iurisdic. quaest. 13.

i) DONELLVS in comment. iur. ciu. L. VI, c. 8, p. 83, n. 35 seq. FRANZKIVS in Comment. ad Pand. tit. de iurisdic. §. 40, id praecipue vult ob L. 13. D. de iurisdic. sed ista lex loquitur de iussu magistratus ad iudicem pedaneum directo, a quo minus recte argumentatur ad id, quod inter iudicem mandantem et mandatarium obuenit.

nem suam alii ita relinquere, ut mandata exinde oriatur. Et sunt, qui immerito hanc potestatem moribus introductam, et voluntate principis confirmatam ad maiores restringant magistratus, moti praesertim L. 16, 17, D. de iurisdic. L. 20. D. de offic. praes. k), quibus mentio facta est iurisdictionis, a Praetore, Proconsule et Praefide provinciae mandatae. Sed vnius positio non est alterius exclusio, et respiciendum potius est ad principium, a quo facultas mandandi pendet, quam ad exempla in his legibus proposita. Eiusmodi principium suppeditat L. 5. D. de iurisdic. mandare enim is potest, qui iurisdictionem suo proprio, non alieno nomine exercet.

Parum ergo refert, an iurisdictio alicui modo extraordinario, an ordinario ab imperante commissa sit, et omnes regulariter magistratus licet minores fuerint, mandare suam iurisdictionem possunt, uti sunt e. g. procuratores Caesaris, aediles, iuridici in provinciis etc. l) Qui vero nil proprii habent, sed alienam repraesentant personam, ius exinde ortum, quod non potest non esse personalissimum, iterum mandare alteri nequeunt, sed ipsi munere delato, vel semel suscepto fungi tenentur. Insuper huic decisioni PAULI assertum in L. 5. pr. D. de officio eius cui mandat. iurisdic. dicentis mandatam sibi iurisdictionem alteri mandari non posse, manifestum est.

§. 8.

k) I. H. BOEHMER. in Introductione ad ius digestor. tit. de iurisdic. §. 9.

l) H. DONELLVS *Libr. 17, c. 8, p. 25, nro. 25 seq.* et P. I. MÜLLER *ad Struivium Exercit. 4, n. 37, lit. S.*

§. 8.

Intuitu eius cui iurisdiclio mandatur, sufficit, eum instrumentum qualitatibus ordinariis, per naturam rei legibusque determinatis esse confectum, quae etiam alias in iudice requiruntur ordinario *m*). Sic certum est, non solum alium magistratum mandataria iurisdictione fungi, *L. 3. D. de officio eius, cui mand.* sed et quemlibet priuatum habilem ita substitui potuisse, licet munus publicum nullum exerceat, *L. ult. §. 1. D. de officio eius, cui mand. iurisdicli.* Solent quidem defendere iure canonico exceptionem huius regulae esse factam, et *cap. 11. pr. de rescript. in 6.* statutum, quod iurisdiclio mandari non possit, nisi personis in dignitate iam constitutis *n*). Sed luculentissime constat ex legis inspectione, eam loqui de iudice delegato, seu commissario, a quo, vt mox videbimus, ad iudicem delegatum non valet consequentia.

Ceterum per se patet, mandatarium, quando forma negotii in iussu consistit, mandantis potestati subiectum esse debere; quando autem via conuentionis res expeditur, nil obstat, quominus aliae personae volentes, licet extraneae eandem accipiant potestatem. Nec huc trahi potest *L. vn. C. qui pro sua iurisdicli.* quae de obiecto huius iurisdictionis disponens asserit, negotia in alieno territorio tractanda non posse committi ei, qui extraneus est hoc in territorio. Id quidem admodum naturale est, quia mandanti nullum
ius

m) STRVV. exerc. 4, n. 38, LAVTERBACH. tit. de iurisdicli. §. 22.

n) FRANZKIVS ad Pand. tit. de iurisdicli. nro 35.

ius in ea negotia competit, nec secundum *L. 54. D. de R. I.* plus iuris in alterum transferre potest, quam ipse habuit.

§. 9.

Obiectum iurisdictionis mandatae, quod attinet, tenendum est, eam restrictam esse ad res, quae iure magistratus competunt, et ab ordinaria dependent concessione. Saepius inculta est haec regula, et repetitur in *L. 1. pr. et L. 5. §. 1. D. de officio eius cui mand. iurisdic.* Sic mandari poterant *notio et mixtum imperium*; non vero *imperium merum*, et *causae iurisdictionis voluntariae*. Interim in legibus passim occurrunt exempla, quibus eiusmodi quid iudici mandatarario concessum legimus. Sic in *L. 1. pr. et in fn. D. de officio eius, cui mand.* permittitur, ut *merum imperium* in casu absentiae iudicis, cui id datum erat, alteri mandetur, et mirifice disputant Doctores, an lex de crimine vis ex lege Iulia coercendo disponens, ad alia etiam delicta sit trahenda, nec ne? Equidem affirmatiue respondendum puto, ea motus ratione, quod non nisi occasionaliter mentio fiat legis Iuliae et criminis vis; ratio autem legis in omnibus delictis eadem sit; deinde, quia omnes reliquas dispositiones huius legis generaliter esse intelligendas concedunt, omnes et inde e. gr. argumentantur, testes impuberes non solum repelli in crimine vis, sed cuique alio delicto o). Eundem in modum de manumissionibus *L. 17. §. 1. D. de manumiss. vindicta*, de cognitionibus suspecti tutoris, *L. 4. D. de officio eius, cui mand.*
iuris-

o) VOETIVS in commentar. ad Pand. tit. de iurisd. §. 10.

iurisd. L. 1. §. 4. D. de suspect. tutor. constat, potuisse aliquando expediri coram iudice mandatario, quamvis nullam habeat dubitationem, quin eiusmodi actus pertinuerint ad specialem et extraordinariam concessionem. Si itaque dicendum, quomodo ista res sit comparata, mihi videtur sistema Romanorum ita cohaerere. Habuerunt duplicem iurisdictionem mandatam; *vnam* quae regulariter obtinuit, et ad causas iurisdictionis ordinariae restricta, alias vero arbitrio iudicis mandantis liberrimo relicta fuit; alteram, quae in casu excepto vsu adhibita, vbi iurisdictione a iudice ipso exerceri non poterat, e. gr. quia absens est, aut morbosa corporis constitutione laborat; haec ratio *subiecti* valde restricta iis personis tantummodo collacari potest, quibus lex publici iudicii aut princeps voluit; Atque de hoc intelligendae sunt leges supra allegatae, sic vt isti actus tunc demum mandentur in subsidium, cum iudex, cui ab initio commissi, illis superesse non potuit, habito insuper personae respectu, an talis sit, cui in alio casu eiusmodi res expedire liceat *p*).

C 2

§. 10.

- p*) Quenam negotia mandatam admittant iurisdictionem, operose disquirat vir acutissimi ingenii GER. NOODT de iurisdictione, L. 2, c. 4 — 11. qui per singula vere procedit exempla. Equidem nolui hac in re verbosior esse, dum quaestio ista apud nos otiosa est. Nam, quodsi iurisdictione mandata ipsa quidem superest, fatendam tamen erit, omnem iudicis potestatem ab ordinaria pendere concessionem, ideoque dubium ab instituto Romano desumptum, hodie antiquitatibus iuridicis esse adnumerandum, quidquid contradicat HAHN *ad Wesenb.* tit. de iurisd. nro 4.

§. 10.

Quando obiectum ita comparatum est, vt mandatum procedat, hoc dirigitur vel ad vniuersam iurisdictionem; quo casu mandatarius omne iudicis in ea re exercet officium, vel vna tantum comprehenditur causarum species, imo actus tantum sunt quidam singulares mandatario commissi q) *L. 16. 17. D. de iurisd.* Praeterea fuerunt actus quidam, qui mandato licet ad vniuersam causam directo nondum expediri potuerunt, sed speciali concessione indigent; huc omnes pertinent, qui decretum requirunt, et pro tribunali fieri dicuntur r). Semper itaque potestas iudicis mandatarii dimetienda atque definienda erit, ex tenore commissionis, quam ab ordinario accepit iudice.

§. 11.

Finitur iurisdictioni mandata variis modis. Huc pertinet *reuocatio*, quae eodem modo, ac concessio ipsa a voluntate et arbitrio mandantis pendet *L. 6. §. 1. D. de officio Procons.* Et quidem concessio per modum iustus facta est indistincte id praecedit s); contractu autem interueniente, natu-

q) NOODT *L. 2. C. 2. H. DONELLVS commentar. iur. ciuil. L. 17. c. 8. p. 34. nr. 45.*

r) STRVV. *Syntagma iur. ciuil. Exercit. 4. n. 41, e. gr. causae libertatis et status, cognitio de suspectis tutoribus, et reliqua.*

s) OBRECHT *de iurisdift. L. IV. c. 8. n. 4. BERLICH in conclusionib. practicab. P. I. concl. 4. nr. 21. FRANZKIVS ad Pandect. tit. de iurisdift. pro 40.*

naturale est, huius conditiones esse seruandas, nec quidquam inuita altera parte circa resolutionem esse statuendum. Hoc autem verum est, in reuocatione alias permessa non respici ad eam circumstantiam, an res sit integra nec ne, sed omni tempore eam procedere.

Eadem certitudine iurisdictio nostra finitur morte mandantis, quia nunc velle definit, nec ipse de iurisdictione sua disponere potest. Hoc autem limitandum est per *L. 6. 18. de iurisdict.* quoties nempe iudicium iam coeptum est, (et sufficit etiam iure Romano citationem interuenisse) toties a mandatario post obitum mandantis in hac causa continuatur iurisdictio *t*). Denique naturaliter extinguitur haec iurisdictio morte mandatarii ipsius; nam cum fides personae electa, in heredes hoc nomine nil transit, et cum ipse suam potestatem exercere debet, substitutio alterius ab ipso viuo facta, cogitari nequit.

§. 12.

Cognita huius iurisditionis natura, iam venio ad quaestionem illam praeiudicalem, vtrum et hodie liceat, iurisditionem suam per iussum aut contractum alteri exercendam concedere? Et sane distinguendum erit inter iurisditionem, quae administratoris nomine per officium publicum alicui obtigit, et illam, quae tanquam ius in patrimonio eius existit. In illa magistratibus nostris tanta haud contingit potestas, et quia princeps personae industriam elegit, iudex idem ius alteri conferre non potest. Nec

C 3

t) ARNOLD. VINNIUS de iurisdict. cap. 12, n. 3.

acculari debet hac in re non vsus iuris Romani; nam sci-
mus hanc doctrinam pertinere ad instituta iuris illius, quae
nunquam recepta dici possunt, nec statui nostro conue-
niunt. Praeterea cessat apud nos fundamentum, quo Ro-
manorum systema hac in re cohaerebat; moribus enim in-
troducendum fuit, ut eiusmodi potestatem iudices haberent;
qui vero mores in Germania plane ignorantur *u*).

Aliter res sese habet in iurisdictione patrimoniali, ad-
que res notorias pertinet, rarissime dominum iurisdictionis
eiusmodi negotiis in propria persona praeesse, sed iustitia-
rio exercenda relinquere *w*); imo constitutio Carolina cri-
minalis certis obseruatis circumstantiis istum morem ad-
probauit. Huc pertinet 1) ut iusta adsit causa, quae in
morbofa corporis constitutione, in defectu iudicii, aetate
iuuenili, defectu scientiae etc. facile inueniri potest;
2) mandatum dirigendum est ad subiectum habile, et ido-
neum, ne exercitium iurisdictionis grauiori abufui ansam
praebet; 3) praeuia aliquali cognitione, accedere debet
principis auctoritas. Vltimum requisitum negligere solent,
cum nobiles iustitiarium ex arbitrio eligant, et priuatim
iuramento obstringant. Cuius vero rei naturalis consequen-
tia est, iudicem patrimoniale teneri ex factis sui manda-
tarii, eumque facta huius praestare debere, sic ut propter gra-

u) SCHILTER in praxi iur. Roman. Exercit. 5, thes. 22, DE
WERNHER obseru. forens. P. I. obs. 23. nro 5, DE BOEH-
MER medit. ad C. C. C. art. 2, §. I.

w) Hunc morem iam olim in Germania obtinuisse, eumque ad
nostra vsque tempora continuatum ostendit DE PUFFEN-
DORF de iurisdic. germanica, P. I, c. 3, §. 32 seq.

gratiores abusus iustitiarum dominus ipse iurisdictione sua priuari possit x).

Ceterum non admittit dubitationem, hanc iurisdictionem mandatam non finiri per reuocationem mandantis, quoniam regulariter inter vtramque personam contractus interuenit, a quo nemo sine alterius consensu recedere potest. Generaliter vero notandum est, hanc speciem iurisdictionis melius explicari ex consuetudinibus Germanorum constitutioneque Carolina, quam ex legibus quiritium, quippe quae hac in re statui nostro publico minus consentaneae esse videntur.

§. 13.

Succedit iam altera diuisio iurisdictionis subalternae, cuius in rubrica Dissertationis meae mentio facta est, qua in *ordinariam* abit, atque *delegatam*. Cognoscamus igitur indolem eius naturalem necesse est ante quam differentias a mandata iurisdictione ipsas proponere possimus.

Ordinaria est, qua muneris publici loco, genus causarum alicui assignatur, vt officium ius dicentis in eo exerceat; *delegata* autem, qua certa et determinata causa speciali concessione indulgetur, vt non nisi in hac iudicis partibus fungatur y). In vtraque specie occurrere iurisdictionem *propriam* nemo non videt; ex quo sequitur, *delegatum*

x) Recte itaque MEVIUS P. IV. D. 295, *perniciosos esse* inquit *Iurconsultos*, qui de moderna iurisdictionis forma ex legibus Romanis censent atque disputant.

y) GE. LVD. BOERMER princip. iur. canon. §. 262.

gatum neutiquam comprehendi posse sub *iudice mandatario*, secundum mores Romanorum admodum frequenter constituto. Ex usu loquendi est ut *iudicem delegatum* adpellemus commissarium; quamvis haec vox propria eum denotet, cui a superiore negotium aliquod, licet haud controuersum, sit demandatum²⁾. Sic iudex delegatus dicitur ille quidem commissarius, non vero inuoluit commissio ideam causae controuersae, nec iurisdictionis solum, sed negotia voluntaria et causas status publici aequaliter concernit.

§. 14.

Vt vero eo melius naturam *iurisdictionis delegatae* indagare, eiusque a *mandata* differentias proponere queamus, ante omnia de legibus, quae hanc doctrinam exposuerunt, dicendum erit. In iure Pandectarum de iudicis delegatione altum est silentium, et omnes leges, quae huc a quibusdam trahuntur, non pertinent, nisi ad iurisdictionem mandatam.

In codice repetitae praelectionis quaedam occurrunt delegationis vestigia. Imperatores enim negotiorum multitudine oppressi, non potuerunt non aliquam eorum partem specialiter conferre illis personis, quibus ab initio cum munere suo haec commissa non essent. Ad constitutiones, in quibus delegatae iurisdictionis mentio facta, pertinent *L. vn. C. qui pro suo iurisdic. iud. dare potest*, *L. 5. C. de iudiciis*, *L. 32, §. 4. C. de appellationibus*, sed multum

²⁾ DE LYNKER de commissario caesareo ad negotia status et iustitiae.

tum abest, vt ex his omnia principia, quibus illa nititur, defumi possint a). Postquam vero appellationes ad sedem papalem admissae, imo in prima instantia causae contro- uersae ad hoc tribunal aduocatae sunt, immensa ex omni- bus partibus Occidentis confluens litium copia effecit, vt ordinarii iudices huic rei superesse non possent; sed daren- tur extraordinarii, vel delegati, quibus particula negotio- rum quotidie crescentium speciatim committeretur. Inde GREGORIUS Papa in decretalibus suis multis constitutio- nibus longe adcuratius exposuit nouam et temporibus suis valde necessariam doctrinam; hoc praecipue factum est in toto decretalium titulo, qui de officio et potestate iudicis delegati inscribitur. Huius capitula tantum non omnia eo tendunt, vt dubia, quae remansissent hac in materia tolle- rentur, et fines iudicis delegati vel commissarii describe- rentur. Haec et apud nos vsu adhiberi, nemo est, qui inficias ire possit, modo cogitare velit magnam, qua ius canonicum in processualibus hodie pollet, auctoritatem. Interim praeter huius iuris sancita leges patriae, quarum multae in territoriis singulis inueniuntur, et mores loco- rum vtramque faciunt paginam in decidendis quaestioni- bus, quae circa iudices delegatos moueri possunt.

§. 15.

Ad ea, quae circa *iudicis delegationem* ex iure com- muni possunt definiri, ante omnia pertinere videtur quae- stio,

a) VOET ad tit. 8. de iurisdictione, nro 11, in comment. ad D.

fio, cui competat ius dandi eiusmodi iudicem, Teu *commissarium*? Etsi generatim respondendum est, non nisi potestatem legislativam gaudere hac facultate; doctrinae tamen causa, inter diuersas species *commissio*num erit distinguendum. Ea nempe, quae *ad totam causam* a pragmaticis adpellatur, id est, qua cognitio, decisio et executio sic delegato confertur, vt iudicis ordinarii potestas plane excludatur, ne libero quidem principis arbitrio concedi potest; sed ne subordinationes plurium iudiciorum inde turbarentur, variis legibus constitutum fuit, vt sine magna ratione et apertissima rei publicae salute, nunquam daretur. C. C. O. P. III, tit. 20, §. 11, Recessus visitat. 1713, §. 12, b). Maior potestas et liberius arbitrium est circa commissiones, quae ad actus singulos in processu obuenientes diriguntur. Quoties enim a iudice ordinario haud commode expediri possunt, sine vilius detrimento alteri committuntur, quia post actus expeditionem reliqua omnia non minus spectant ad iudicis ordinarii cognitionem. Interim verum est, et hanc facultatem delegandi esse particulam potestatis supremae, vnde principi tantum competere intelligitur. Ceterum in plurimis territoriis vsu venit, vt principes imperii iudiciis superioribus hanc potestatem exercendam relinquunt, et sic quotidie occurrunt

b) S. STRYK de delegato principis c. 2, ENGELHARD de commissionibus in genere et in specie imperialibus. Huc non perinet, quando in defectu iudicis ordinarii impetratur commissio ad totam causam. Magis enim dicendum est, iudicem in alterius substitui locum, quam vt tanquam delegatus spectari possit.

runt *iudices delegati*, seu commissarii a tribunalibus appellationum, a cancellariis etc. dati c). Eo autem hic mos minime extendendus est, vt potestas delegandi ad magistratus inferiores, seu subalternos porrigatur. Hi enim, quando singulis membris iudicii actus quosdam, e. c. amicabilem compositionem, examen testium etc. in separato senatu expediendos concedunt, *deputationem* decernere dicuntur d), et pertinet ad eum casum, quo membra iudicii quibusdam vices suas demandarunt. Hoc licitum esse nemo negabit, cum idem iudicium maneat et ab omnibus factum intelligatur, quod nomine omnium quidam expediuerunt.

§. 16.

Quod si generatim de admissibilitate commissionis constat, eius ratio proxima est tam in principis, et iudicis superioris proprio motu, quam in partium litigantium petitionibus. Hoc tamen casu cauendum est, ne, vbi vel minima adest dubitatio, aliquid decernatur, altera non audita parte e).

§. 17.

Quod ad formam iurisdictionis delegatae, sciendum est, eam non esse multiplicem, vt in mandata uidimus (§. 6);

D 2

fed

c) I. H. BOEHMER *de maiestate imperii magistratum maiorum.*

d) CLAPROTHII *Einleitung in den Civil-Proceß* §. 54.

e) De causis quae iurisdictionem spectant, et plerumque coram commissione tractari possunt, vid. CLAPROTH *l. c.* §. 55.

sed vnice in iussu consistere, qui ad personam sibi subiectam dirigitur, *vide Cocceivm in iure civili controuerso, tit. de iurisdic. quaest. 13.* Inde est, quod superior quidem, minime autem iudicium, alias potestate delegandi instructum, commissionem in iudicem patrimoniale, vel nemo eorum in alieno territorio degentem possit decernere.

Instrumentum, quod per modum rescripti nouo iudici datur, *commissorium* vocant, ex eoque non solum fines potestatis, quae in eum porrecta est, diiudicantur *f)*; sed delegatus etiam hac ratione personam suam legitimare et ostendere tenetur, sibi in hac causa officium iudicis specialis esse collatum. Vnde v. g. primae litigantium citationi exemplar commissorii adiungere solent, quia hac solennitate omissa, nulla comparandi necessitas oriretur.

§. 18.

In persona delegati non solum naturales et civiles qualitates desiderantur, quae alias in iudice habili necessariae sunt; sed regulariter commissiones decerni non debent, nisi ad personas, quae in aliis causis munere iudicis iam funguntur, ad easque iuramento consueto abstricti sunt. Huc pertinet iuris Canonici sanctio, quia *cap. 11. de rescriptis in 6.* voluit, vt mandatum semper dirigetur ad per-

f) Patet itaque omnia, quae a iudice delegato aduersus tenorem rescripti delegationis, siue commissorii strictissime interpretandi attentata sunt, nequam consistere; sed nullitate absoluta corruere. *LEYSER Spec. 28, m. 3.*

personas in dignitate constitutas; nam de iurisdictione mandata in sensu proprio haec intelligi non possunt; quandoquidem de ea ius canonicum nihil cavet. Interim necessitas ex defectu alterius personae habilis repetita, et quod magis excusari potest, principis voluntas subinde exceptiones huius regulae punire solet.

§. 19.

Interdum *iudex delegatus* potestatem iudicandi sibi collatam ipse exercere nequit, an tunc liceat, alium in suum locum substituere, seu iure subdelegandi vti, saepe in dubium vocatum est. Sunt enim, qui id fieri posse generatim negent, nisi forsitan commissorium tam late pateat, ut et hanc facultatem expresse comprehendat g). Alii distinguendum censent inter delegatum principis, et eum, qui a iudice superiore datus sit h); quarum opinio mihi quidem reiicienda viderur propterea, quod negari non potest, iudicem, qui hanc a principe vel tacite, vel expresse acceperit potestatem, in exercitio eius non esse impedendum, neque aliis legibus eum teneri, quam ab Imperante ipso obseruandis. Praeferenda igitur erit affirmantium sententia, qui ob *L. 5. C. de iudiciis et c. 27. X, de officio et potest. iudic. delegari* cuicumque iudici delegato potestatem subdelegandi concedunt. Simul vero iustum et mentis *cap. 27. cit.* exactissime conueniens est, ut in subdelegatio-

D 3

g) I. H. BOEHMER in iur. eccles. Protest. L. I, Tit. 29, §. 32-38.

h) LEYSER l. c. m. I.

gationem altera pars consentiat; quamvis et in defectu iustae recusationis dissensus eius minime attendatur *i*).

Interim ob varios Ictorum dissensus, qui circa hanc quaestionem haud facile componuntur, melius erit, in *commissorio* ipso exprimere, quale ius subdelegandi datum intelligatur; omnesque etiam dissentientes in eo conveniunt, expressam et tacitam voluntatem constituentis sufficere, et huc quaslibet circumstantias esse referendas, quae nullam aliam interpretationem admittant *k*).

§. 20.

Quae denique potestas *iudici delegato* concessa fit, tunc potissimum quaeritur, quum in vna eademque causa plures dati sunt commissarii. Haud raro enim oriri solent dubitationes, num omnes, quorum in instrumento commissionis mentio facta est, simul iudicare debeant, num singulis quoque liceat rem istam agredi? Qua in re iterum distinctio est procedendum. Quoties plures commissarii a principe sic dantur, ut nulla circumstantia, quae rem exponat, reperiat adiecta, seu quoties *indefinite* constituti sunt, ex tacita delegantis voluntate coniunctim et ita dati intelliguntur, ut nemo sine altero procedere queat.

Ner-

i) LEYSER I. c. m. 2.

k) Exemplis rem illustrat I. H. BOEHMER in I. E. P. L. I, T. 29, §. 14 seq. et pertinet e. g. casus, quo princeps imperii delegatus est, qui ius concessum consiliariis suis exercendum reliquerit, eam fuisse delegantis mentem, ut ipse in propria persona istis vacare debeat negotiis.

Neruose hanc regulam proposuit ALEXANDER III. in c. 16, X; de offic. et potest. iud. delegat. dicens, quia, cum causa duobus committitur, sententia vnus non tenet; eundem in sensum c. 22, X, eod. Idem et tunc statuendum erit, cum hic, illeue ex pluribus mortuus sit, aut alio impedimento teneatur, quo casu omnis commissarii vis, omnesque eius effectus cessant, et res superiori proponenda est, vt aliam decernat commissionem l). Alter casus nostrae distinctionis est, vbi superior ipse modum designat, secundum quem plures delegati procedant. Si hoc verbis expressis et naturalibus factum est dubitatio remanebit nulla; nemo enim temerarie sensum et mentem constitutionis contemnet. Sed interdum princeps, aut iudicium facultate delegandi instructum, formulis, aut clausulis vt solent in rescriptis suis, quarum sensus non est ita certus, ne causarum patronis occasio litis superfit. Huc pertinet clausula *distinctiua*, seu *coniunctim et separatim*, quam in vernacula, *samt und sonders* exprimere solent. Haec efficit, vt perinde sit, omnesne procedant, an singuli eorum; immo dubium non habet, quin primo ius suum exercentes, praeuentione reliquos excludant; huc pertinent verba c. 8. de offic. et potest. iud. delegat. in 6, ipsorum *quilibet iniunctum potest libere adimplere mandatum*.

Altera, quae adiicitur clausula a pragmaticis, *conditio-
nalis* vocatur, vel *si non omnes* et germanice *samt, oder
son-*

l) Lubenter tamen concedo, vim commissionis subsistere, quando index, qui cessat, iure subdelegandi instructus est et antea reliquis vices suas demandauit.

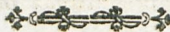
sonders audit. Huius in eo consistit usus, ut singuli tunc demum possint causam controuersam terminare, cum reliqui vel impediuntur, vel nolunt suae superesse prouinciae, c. 13. X, de *rescriptis*.

Interim ob verborum incertitudinem, et incommoda inde oriunda, consultum erit delegantem ab istis formulis, et fines potestatis vnus cuiusque ex pluribus commissariis ita describere, ut de mente sua lites oriri nequeant *m*). Quodsi autem dubia semel adsunt, magis conuenit, rem principi proponere, eiusque petere declarationem, quam certamina permittere odiosa.

§. 21.

Restat, ut modos enarrem, quibus extinguatur commissorium, ideoque iurisdictio delegata ipsa finiatur; sed quia rectius id reor me factorum cum simul ostendero, qua ratione hac in re a *iurisdictione delegata*, differat mandata, potius duxi, hanc disquisitionem alteri capiti huius libelli referuandam.

m) Idem suadet CLAPROTH l. c. §. 57. p. 180.

CAPVT II.

*Sistens differentias inter iurisdictionem mandatam
atque delegatam.*

§. 22.

Ex his quae capite antecedente de natura atque indole vtriusque iurisdictionis delegatae atque mandatae sunt disputata, luculenter constare potest, eas *re et effectu* quam maxime discrepare. Enim vero, cum fuerint, qui has species confunderent, aut saltem rationes differentiae, quibus distant, minus sufficienter exponerent, operae pretium erit, si hanc rem paulo accuratius aggrediar, et per singulas differentias eundo, ita rationes subducam, ne vllum remanere possit dubium.

Antequam vero ad istam demonstrationem me accingam, ab aliis circa hanc rem quae tradita sint, per indicem lubet referre, vt inde, quam parum ea sufficiant, cui libet constare possit.

Defendunt nempe *ICTi clarissimi*, iudicem *mandatum et delegatum* nomine quidem, non vero *re ipsa* differre; ideoque minus necessarium esse, vt nouam denominationem iure canonico introductam recipiamus proinde doctrinam difficilem tironibus, interpretando reddamus difficiliorem *n*).

Quam

n) STRYK in vsu moderno tit. de officio eius, cui mand. iurisdift. §. 3. IDEM in Dissertat. de delegato principis, c. I, n. 40 seq.

Quam pernicioſa ſit haec opinio, vix dici poteſt; ſeque-
retur enim, omnia principia iuriſdictionis mandatae no-
ſtris moribus non ita conuenientis, adplicanda eſſe ad
iuriſdictionem delegatam, quae tantum non quotidie apud
nos uſu adhibetur, atque ſic omnino meruit, vt ex genui-
nis fontibus et principiis domeſticis deducatur.

Alii differentiam inter has ſpecies animaduertentes,
iudicem delegatum vocant *ens ex mandatario et pedaneo*
conſtatum, et papam accuſant, qui in iure canonico ſuo
hanc nobis obruſerit confuſionem o). Quilibet ſincerus
rerum aeſtimator etiam me non monente videbit, neque
hanc ſententiam noſtrum applauſum mereri. Non ſolum
rem obſcuram ſuis poſitionibus obſcurionem reddunt; ſed
iisdem malis rem forenſem adſciunt, quibus priori ad-
optata opinione, hodiernae ſcalent deciſiones.

Sunt denique, in eo rationem differentiae qui ſtatuunt,
quod *mandatario* vel vniuerſa iuriſdictione, vel ſaltem in
certis cauſarum generibus; *delegato* autem in actibus ſin-
gularibus committeretur; *illum* vocantes vniuerſalem,
hunc particularem *mandatarium p)*. Talia qui ſtatuunt,
rem ipſam non diſtinguunt, ſed a *modo* omnia repetere
ſtudent; eum vero *modus* non variet rem, ſequitur: nil
noui inde adductum, ſed delegatum iudicem eſſe manda-
tarium aliquem atque ſub ſuo genere comprehendi.

§. 23.

o) SVTHOLD de iuriſdictione §. 364. FRANZKIVS in com-
ment. ad Pand. tit. de iuriſdict. n. 39.

p) I. H. BOEHMER in I. E. P. L. I, Tit. 29, §. 7.

§. 23. *quod iurisdictio*

Vt igitur in inuestigandis legitimis differentiis, iusto ordine procedamus, primo omnium ad fundamentum diuisionis, quod in vtraque specie occurrit, respiciendum est. Hoc enim si aliud est in distinctione inter iurisdictionem propriam atque mandatam, aliud autem, si ordinariae delegatam opponis, recte concluditur, etiam iurisdictionem mandatam atque delegatam toto coelo differre, nec vnquam eas pro synonymis haberi posse. Nititur vero prior distinctio in eo momento, vtrum quis suo iure, quod sibi a legislatore collatum est, vtatur, an per alienum beneficium hanc acceperit potestatem, causas controuersas cognoscendi et decidendi, sicut eam non nisi *mediate* a principe suo teneat. Hunc in modum neuiquam argumentamur, vbi iurisdictioni ordinariae, delegatam opponimus; sed obiectum huius diuisionis est iurisdictionis *propria* tantum et fundamentum agnoscit modum eam conferendi diuersum. Sic ordinariam vocamus, quando potestas iudicandi tanquam manus publicum alicui est collata, quam in omnibus negotiis et in posterum exercere potest; *delegatam* vero quando speciali concessione superioris partes iudicis exercendas accepit, et potestas eius finitur, simul ac genus negotiorum commissiorum absolutum est q). In illa itaque diuisione fundamentum petitur ab ipso eius obiecto a diuersitate iuris per iurisdictionem collati; huic vero modus, quo idem semper ius confertur fundamentum suppeditat. Quum itaque a nemine in du-

E 2

bium

q) G. L. BOEHMER in princ. iur. Can. §. 262.

bium vocari possit, quod duo membra diuersae distinctionis, et aliud plane agnoscentis fundamentum, non debeant confundi, vel haec vna argumentatio sufficeret ad refutandam dissentientium opinionem. Sed sunt aliae eiusdem rei differentiae, quae nunc erunt proponendae.

§. 24.

Pertinent enim huc ea, quae a diuersitate *mandantis* et *delegantis* abstrahuntur. Vidimus §. 7. capitis antecedentis, more maiorum omnibus regulariter magistratibus proprium fuisse, suam aliis relinquere per modum mandati iurisdictionem; ex quo porro fluit, ius mandandi ita connexum fuisse iurisdictioni ordinariae, vt ab ea plane separari non posset. Longe aliter statuendum est de *iure delegandi*; hoc enim continetur facultas, nouam conferendi iurisdictionem, et augendi numerum ius dicentium, quod quia particula est iuris maiestatici, non nisi princeps in re publica et ii habere possunt, quibus ab imperante speciatim concessum sit. Hac ratione non quilibet hodie magistratus iudices delegatos, seu commissarios nominat, neque etiam iudicia superiora id sub hac qualitate facere possunt; sed quia interdum praeter potestatem iudicandi, hoc iure a legislatore aucti sunt.

§. 25.

Aliam differentiam nobis praebet obiectum vtriusque iurisdictionis; vt fubeat mirari, cur in eam non incidere potius dissentientes cum rem ipsam, ex qua prouenit, non possint non concedere.

Sae-

Saepe notatum est ab aliis, obiectum iurisdictionis mandatae apud Romanos constituisse omnia ea, quae ab ordinaria penderent concessione, et perinde non contineri, quae sunt e. gr. voluntariae iurisdictionis, meri imperii et reliqua. Fuit quoque ista restrictio admodum naturalis et genio illius iurisdictionis adprime conformis, quia in exemptas partes iudici ex mandato nullum ius erat ante specialem concessionem; quapropter nil alteri relinquere poterat.

Consideremus nunc obiectum delegatae iurisdictionis, et cuilibet constabit, hoc longe amplius esse; neque restringi illud posse, nisi voluntate principis delegantis, cui in hac re liberum competit arbitrium, atque libera dispositio. Sic quotidiana docet experientia, non solum ea quae in processu ordinario sunt expedienda, commissariis relinqui, sed potestatem eorum ultra causas litigiosas extendi, imo etiam particularem concessionem tractandi et componendi causas status, delegatione contineri r).

§. 26.

Deinde effectus vtriusque iurisdictionis, seu fines potestatis, qui vel mandatario vel delegato iudici diversi praescribuntur; in hac materia attendi debent. Mandans enim et mandatarius non nisi vnam conficiunt personam, sic vt hic post mandatum eodem iure gaudeat, quod ille antea

E 3

ex-

r) I. H. BOEHMER in I. E. P. L. I, Tit. 29, §. 8, et NIC. CHRISTOPH. L. B. DE LYNKER de commissariis ad negotia status et ad negotia iustitiae.

exercere potuit; ideoque in dirigendis iuribus eius speciali determinatione opus non erat, sed e modulo potestatis, quae mandanti competit, omnia dependebant, et certa erant. Dum autem is, qui iudicem delegatum constituit, regulariter sit princeps, eadem equiparatio nequidem cogitari potest; et ex necessitate aliqua in commissorio exprimendum est, quam particulam iuris plenissimi, quod princeps ipse habet in republica commissarius sit accepturus. Alias difficile esset eiusmodi fines inuenire, quibus transgressis et non obseruatis nullitate laborant omnia, quae ab eo sunt gesta. Haec instructio delegati eo magis necessaria, quo specialius negotium est, quod ipsi committitur.

§. 27.

Intuitu differentiae, quae quoad *formam* inter vtramque speciem intercedit, lectores ad §§. 6. et 17. huius libelli remitto. Ibi nempe traditum est, mandatam quidem iurisdictionem concedi variis adhibitis formis, quo praecipue contractus mandati, locati conducti et innominatus erant referendi; delegatam vero vnice per iussum fundari superioris, ideoque eam conferri non posse, nisi personis potestate delegantis subiectis. Hoc loco circa inde oriundam differentiam dubio occurrendum est, quod quidam sub specie veritatis interdum mouere solent s). Urgent nempe delegationem quoque diuersam admittere formam, et tam mandato, quam praeepto et rescripto superioris illam fundari, prouocantes ad c. 13. X, *de rescript.*

s) G. L. BOEHMER *princip. iur. Canon. §. 262. not. b.*

script. c. 1, 21, X, de officio et potest. delegat. in quibus id constitutum legitur; Sed monendum est, Papam his verbis aliquando usum fuisse, partim, quia istis temporibus, instituta iuris peregrini et patrii iam confundebantur; partim, quia ex contextu suae orationis luculenter adparuit, se non tam stricte inhaesuisse sensui proprio eius vocabuli, sed liberius eo usum fuisse. Sic e. gr. *mandato* in c. 1. *allegato* non indigitari *contractum*, vel inde conspicuum est, quia in eadem propositione, *praeccepti* mentio facta, eiusque idea arctissime cum illo vocabulo coniuncta reperitur *t*). Confirmat hanc responsionem, res omnibus notissima, nec vnquam in dubium vocata, putare velis *necessitatem*, qua subiectum passiuum ratione diuersa adstringitur, prouti de iurisdictione mandata, vel delegata oratio est. Illam nemo recipere tenetur, sed liberam habuit quilibet potestatem recusandi, aut abeundi munus delatum. Quis vero eo procederet, vt commissariis nostris facultatem daret pro lubitu suo recusare officia sibi commissa? Quae tamen naturalis consequentia esset, si causa efficiens huius iurisdictionis in contractu quodam reperiretur *u*).

§. 28.

Notabilem differentiam vltimus sistit illa consideratio, qua relationem intuemur, in qua sunt iudex mandans
cum

- t*) Mecum facere videtur SAM. DE COCCERI *in iure controu. ciu. tit. de iurisdic. qu. 13.*
- u*) R. RVLAND *de commissionibus*; T. I. L. II, c. 26, I. H. BOEHMER I. E. P. L. I, T. 29, §. 34.

cum mandatario, et delegans cum iudice delegato. Saepius enim monitum est, illos pro vna habendos esse persona, et iudicata mandatarii spectari tanquam ea, quae a mandante sint profecta. Vnde vnum habere dicuntur tribunal, nec appellari potest a sententia mandatarii ad mandantem, sed necesse est: vt prouocatio ad superiorem dirigatur mandantis, vti expresse legitur in *L. 1, §. 1. D. qui a quo appelletur: nam generaliter inquit ICTus, is erit prouocandus, ab eo, cui mandata est iurisdictio, ad eum, qui mandauit iurisdictionem w)*. Nec id negari potest, hodie eadem obseruanda esse principia, quoties occurrit iurisdictio mandata in sensu iuris Romani, vti vel in eo casu videre licet, quo is, qui sententia iustitiarum grauatus neuitquam prouocat iudicem patrimoniale ipsam, sed superiorem eius, quem adit ibique persequitur remedium interpositum suspensiuum.

Alia omnino intercedit relatio inter delegantem et delegatum, seu commissarium. Dum enim iurisdictio delegata naturam habeat concessae et subordinatae iurisdictionis, sequitur: hos proprio nomine agere, adeoque ab eorum pronuntiatis viam appellationis patescere adiudicem proxime superiorem, imo si iudicium superius commissio- nem dedit, hoc ipsum esse prouocandum.

Adprobata est haec subordinatio non solum in *L. vn. C. qui pro sua iurisdictione*, sed etiam in *c. 27. X, de officio et*

w) FRANZKIVS in comment. ad Pand. tit. de iurisdictione nro. 41.

et potest. iud. delegat. c. 11. eod. in 6. x). Haec facultas adpellandi eo procedit, vt exerceri etiam possit intuitu fententiae a subdelegato latae ad subdelegantem, modo hic non omnem dederit iurisdictionem *c. 27. §. 2. citat.*

Practici, qui inter iurisdictionem *delegatam* et *mandatam* minus distinguunt, ordinem vero circa prouocationes a iudice commissario non ignorant, accusare solent mores hodiernos, quod hac in re principiis iuris Romani non inhaereant, sed aduersus *L. 1. §. 1. D. quis a quo appell.* adpellationes admittant ad iudicem mandantem directas *γ*); qua in re autem egregie falluntur, dum non animaduertant, conclusionem ab vna specie defumtam non deberi adplicari ad aliam speciem, licet illae sint sibi aliquo modo similes, atque ad vnum pertineant genus negotiorum.

§. 29.

Restat vltima differentia, quae a modo finiendi vtramque iurisdictionem defumta est. Non opus erit, vt, quae de modis finiendi iurisdictionem mandatam §. 11. capitis prioris praeoccupata sunt, hic repetam, sed quomodo hac in re differat delegata, age, proponamus.

Sic

x) *GAIL. obs. cameral L. 1, obs. 121, n. 2, RVLAND. P. 1, L. 5, c. 13, n. 4 seq.*

y) *BERLICH conclus. practicab. P. 1, Concl. 123, LVDOVICI Einleitung in den bürgerlichen Proceß, c. 9, §. 21.*

Sic 1) quod supra de reuocatione traditum est, hic generaliter procedit; dum nempe in delegatione praeceptum, seu iussus lateat superioris: hic semper pro lubitu et contraria voluntatis declaratione eam finire potest, nec vnquam regeri ipsi debet, quod vbi res semel incepta, ibidem fit finienda.

2) Vidimus mandatam iurisdictionem, nisi res non amplius integra sit, definere per mortem mandantis: hoc non ita se habet quoad delegatam; sed continuatur illa post mortem delegantis, quoties hic membrum collegii fuit, quod quoad superstites sodales perdurat.

3) Denique delegata iurisdiclio non semper finitur morte delegati, sed vbi plures commissarii sub clausula condicionali, vel disiunctiua etiam dati sunt, eadem iurisdiclio a remanentibus continuatur, vsque dum omnia negotia commissa ad finem perducta sint.

Praeter hos modos, qui mutatis mutandis vtrique iurisdictioni communes sunt, dantur alii ad delegatam tantummodo referendi: huc pertinet: a) lapsus temporis, quod ad perficiendum negotium commissariis aliquando praescribitur in instrumento siue rescripto delegatorio; hoc enim elapso, propter strictam eius interpretationem, omnis statim euanescit iudicis potestas.

b) Si potestas superioris dandi eiusmodi iudicem cessauerit ante, quam res a commissario adgressa et incepta sit, tunc nulla vis delegationis remanere potest, quia nihil
magis

magis naturale est, quam ut effectus cesset, simulac causa efficiens vel nulla est, vel extincta z).

§. 30.

Haec fere sunt, quae de differentiis duarum specierum iurisdictionis differere animus fuit, et sane crediderim, illa sufficere ad quemlibet convincendum, eas non esse habendas pro denominationibus synonymicis, sed multiplici sensu differre atque a se inuicem deflectere.

Vir acutissimi ingenii SCHILTERVS a), quamvis in eo aliquatenus dissentiat, quod usum omnem negauerit iurisdictionis mandatae, in hoc tamen quam optime mecum conspirat, quod iurisdictionem hodiernam commissam et forma et effectu longissime a Romanorum iurisdictione mandata abesse contendat.

Sic omnino mirari satis non possum, dari, qui huius naturam, quae moribus et iure Canonico vnice debetur, ex iure Romano explicare, immo, quod aliquando factum est,

z) Ad modos finiendi iurisdictionem delegatam non refero casum, quo partes litigantes iudicem suspectum remouere intendunt. Tunc enim proprie loquendo non finitur commissio, sed defectus qualitatium, quae in delegato requiruntur, efficit, ut effectum habere nequeat, et mutato obiecto ad alium magisabilem dirigatur.

a) In praxi iuris Romani Exercit. 5, §. 22.

est, doctrinam diu antiquatam de iudice pedaneo intermiscere non erubescant.

Quamuis enim concedamus, adesse argumenta, quae si inuestigentur operose et illustrentur, in vtraque specie eadem videri possint; id tamen dubitationem faciet nullam, cum potius admodum probabile sit, et naturae rei consentaneum, nihil obstare, quominus duo eiusdem generis negotia, in hoc vel illo capite conueniant, eundemque producant effectum.

CORRIGENDA

pag. 17. lin. 3. pro *esse* leg. habere.
 p. 18. l. 7. pro *inculta* l. ineulcata.
 p. 19. l. 13. pro *collocari* l. collocari.
 p. 24. l. 2. pro *mones* l. mores.
 p. 25. l. 4. pro *aduocatae* l. voeatae.
 p. 28. l. vlt. pro *dirigaretur* l. dirigetur.
 p. 29. l. 6. pro *punire* l. munire.
 p. 30. l. 15. pro *agredi* l. adgredi.
 p. 31. l. 6. pro *commisarii* l. commissarii.

pag. 31. lin. 15. pro *solent* leg. solet.
 — — — pro *ne* l. v. ne.
 p. 32. l. 14. pro *factorum* l. facturum.
 p. 34. l. 15. pro *scalent* l. scatent.
 — — l. 22. pro *eum* l. cum.
 p. 35. l. 18. pro *manus* l. munus.
 — — l. 22. pro *commissorum* l. commissorum.
 p. 38. l. 4. pro *Dum* l. cum.
 — — l. 5. l. ne cogitari quidem.
 p. 39. l. 17. pro *caeret* l. daret.

Harburg, 25.5.1773-8

ULB Halle
005 359 880

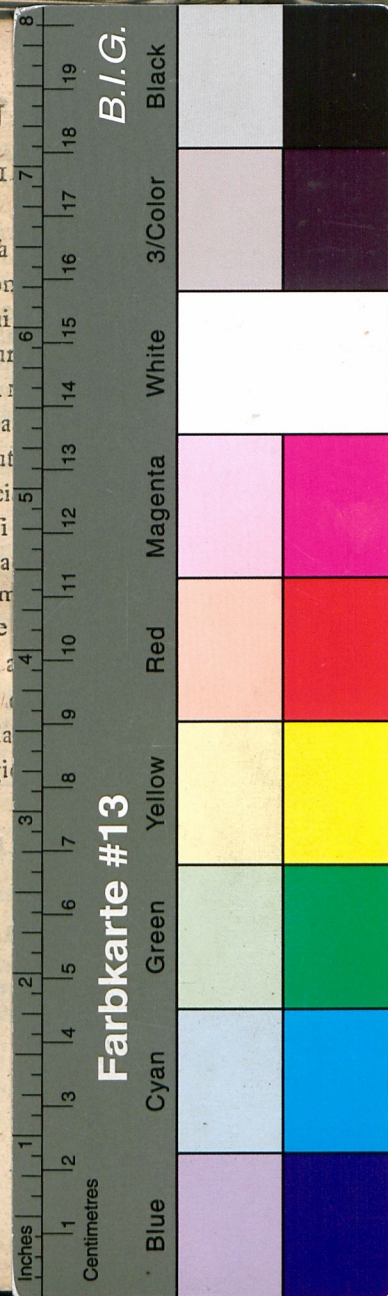
3

v. 1773

4,224.
15
1783,1

IVRISDICTIONE DELEGATA
EIVSQVE ET MANDATAE
DIFFERENTIIS
DISSERTATIO

o—————o
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO AC POTENTISSIMO PRINCIPE 306
ET DOMINO

NO FRIDERICO II

HASSIAE LANDGRAVIO RELIQUA
VSTRIS IVRISCONSULTORVM ORD. AVCTORITATE
VT ADITVM SIBI
AD SVMMOS IN VTROQVE IVRE HONORES
APERIRET

AD DIEM XXVII. FEBR. CIOICCCCLXXXIII
PROPOSVIT DISPVTANDAM
VOLCHARDVS MEYER
BREMA-SAXO

MARBV RGI CATTORVM
EX OFFICINA TYPOGRAPHICA BAYRHOFERIA,

